

no resulta clar que s'usi allà, i com que ho escriu *gudais* (i en aquesta comarca esperaríem *o* i *l*) suposo que es referiria a d'altres zones, on hauria après el mot. No es pot dir, en efecte, que sigui del català central, car no és conegut a Barcelona, ni se sent altra cosa que *garrí* pel Vallès, Maresme etc.

Car avui s'entén més aviat 'garrí'. «Dels porcs quan són petits en diuen *gudais*, i quan de mitja edat, *nudrisus*», Pardines de Ribes (1935); preguntant a Setcases, a propòsit d'un NL on surt el mot, què era *gudai*, contestaren que 'porcell' (1936); a Sant Aniol de Finestres (1968) els sentia a dir indiferentment *gudais* i *garrins* parlant dels mateixos, fora d'un pagès amb més pretensions, que pronuncià *gudais*. D'altra banda també vaig constatar, directament o indirecta, l'aplicació a l'adult: *gudai* 'porc' a Banyoles (1936).

El nom de lloc comentat a Setcases és *La Mort del Godai* paratge de les grans muntanyes: i encara que parlaven vagament d'un cert *Goday* que hi hauria mort, més aviat crec que es tracta d'un cas com el següent: car deu ser una de les sòlites històries pseudo-etimològiques, i es deu tractar d'un paratge de bosc o d'afrau o de balma on van matar un senglar (que tants en cacen en aquella alta vall), o almenys un porc gran que hi fugís; i que serà justament el fet que avui allí entenen més aviat 'garrí' que animal adult, el que fa que no podent-se explicar el nom en país de clima tan ferest, més o menys lluny de poblats, un de més imaginatiu conti als altres que hi van trobar morta certa persona que duia aquell nom propi, força corrent en aquella comarca.

L'àrea del mot es constata doncs avui en la zona limitada per les Alberes, el Llobregat alt i mitjà i l'alt Besòs i Tordera; hi coincideixen totes les localitats indicades per *AlcM* i per Amades, llevat que aquell hi afegeix el Penedès i Tortosa, això últim segurament fundat en Mestre Noè («porc menut», *BDC* III, 99). Indubtablement, al Sud de Bna. deu ser poc corrent, però deu ser veritat que s'ha usat en el Penedès, car a l'extrem S., en el terme de Salamó, m'hi indicaren la *Cova del gudai* per la muntanya de Montferri i penya-segats de vora el Gaia: i aquí sí que no podem imaginar que s'hi refugiés un pobre garrí escàpol, i fins és improbable que fos un porc domèstic d'edat adulta: decididament seria un 'senglar' (1964). Almenys com a conclusió provisional, resulta que l'àrea del mot pogué coincidir originàriament amb la del cat. oriental més Tortosa, zona de reconquesta (dial. occid., però amb fort contingent de l'àrea oriental repobladora), i que a la rogalia barcelonesa el mot ha estat eliminat posteriorment per *garrí*, mot de creació elemental secundària.

La forma del mot català correspon pertot al tractament fonètic de la final originària *-ayl*, i amb *o'* pertot, car si bé es pronuncia amb *u*, així escau en cat. or., i a Tortosa es *godall* (M-Noé). Cal posar en dubte que hi hagi hagut antigament cap variant, per més que hi hagi un *godí*, que en efecte és la forma mallorquina, registrat ja pel *Damen.*: «el puerco pequeño que aún no llega a cuatro meses; *godí de llet*: el cerdo chico de

pocos días o cochinito de leche; *godí singlà*: Mont. el jabalí nuevo que trae consigo el viejo» i «*godinet*: gorrinillo».

El va posar l'Arxiduc Lluís Salvador en una rondalla recollida a Pollença «an eu corral eus *godins* que tenien menjar i beure ---» (*Die Bal.*, p. 218); i Joan Rosselló de Son Fortesa: «El pastor --- tancà els porcs i els *godins* dins la soll» (*Tardanies*, 176). *AMAlcover*, a propòsit del cognom *Gudiol*, digué que ve de «*gudí*, porch jove --- així com hi ha *godí* o *gudí* així també hi ha *godina* (porcella, porcasta, truja): a Mallorca hi ha la rondalla de *Sa Godineta i es godinets*» (*BDLC* XI, 1920, 333): *AlcM* confirma el mot, el declara mall. (només, no men.) i amb la doble pronúncia amb *go-* i *gu-*, però és sabut que en els mots on segueix una *i* la diferència *o/u* estigué (i fins està encara) enterament neutralitzada a tot Mallorca (per bé que avui s'hagi *restaurat* la *o-i* en una part de l'illa, però amb ultracorreccions).³

Ara bé, pel que fa al cognom vigatà *Gudiol*, és clar que *Alcover* s'enganyava, car un tal diminutiu no seria possible (ni tan sols un «*Gudinol*, com sigui que els diminutius en *-ol* no s'han format sinó darrere una combinació palatal), i *Gudiol* no és més que una pronúncia descuidada de *Godaiol*, *-allol*, diminutiu de *godall*: en efecte aquest també existeix com a cognom, abans malnom d'una persona que hom mirava maliciosament (com a tipa o bruta, libidinosa o ordinària: potser d'un pagès de remença).

Doncs és ben dubtós que aquesta variant *godí* contingui verament una variant sufixal antiga: pogué néixer per la mateixa reducció fonètica que el cognom *Gudiol*, i per influència del sinònim *garrí/gorri* la reducció fonètica es degué consolidar, i crear-se llavors els analògics i menys usats *godina*, *godinet*.

Bé es pot dir que ningú no s'havia ocupat de l'origen del mot català fins a la meua nota breu del *DCEC* (I, 476b30 a prop. del cast.-port. BODE).⁴ Vaig cridar allà l'atenció sobre la completa coincidència amb un mot portuguès dialectal i probablement antic: *bodalha* és «porca pequena, leiteoa» (*leiteoa* «bacinha de leite») en Fra Santa Rosa de Viterbo i en Moraes, que tots dos reflecteixen el portuguès del S. XVIII, i encara que Moraes ho declara «pouco usado», ho confirmen, els dos diccionaris moderns més responsables, de H. Michaëlis i de Figueiredo, aquest com a antiquat; ara bé Viterbo no en dóna cites de documents antics, com solia fer generalment, però llavors és perquè ho coneixia de l'ús antic de la seva terra o de textos poc importants i no documentals: ell era de la Beira (bisbat de Viseu), hi nasqué i visqué, hi havia nascut el 1744 i publicà l'obra el 1798; hi afegeix Figueiredo derivats dialectals que deuen partir del mateix significat, amb natural aplicació translàtica: *bodalho* a la Beira adj. «sujo, porco», *bodalhice* «provincial» per a «porcaria, falta de asseio», i trasm. *bodalhão* «home sujo, immundo».

Si un fet hi ha ben sabut és que res no hi ha més fàcil fonèticament que el tramostament fònic entre *bo* i *go*, i més en síllaba àtona, i això tant en el sentit